

Harmadik nemzedék, harmincéves üzem

Nagy Balázs nagypapája, Mihály már a rendszerváltás előtt is gyógynövényekkel foglalkozott, 1991-ben pedig megalapította saját vállalkozását. Az idén harmincéves cég főtevékenysége nem változott az évtizedek folyamán, ám a feldolgozás során a gyűjtött alapanyagok rovására nőtt a természetgyógyászati aránya.

A Nagy Mihály Gyógynövény Kft. tulajdonosa és ügyvezetője Nagy Attila, de fia, a közgazdászként végzett Balázs is a cégnél dolgozik ügyvezetőként. Termékeik alapanyagainak egy részét vadon termő állományokról gyűjtik, főidényben körülbelül 500-600 gyűjtőt foglalkoztatnak. A beérkező alapanyagok kisebb részét természetes úton, padi szárítással, a többségét mesterségesen szárítják meg, négy gázfűtéses szárítókamrában: a szárítókapacitásuk 10 ezer kilogramm nyersáru naponta.

Emellett az ország egész területéről vásárolnak vadon termő gyógynövényeket már száraz állapotban. Egyre nagyobb szerepet játszanak az üzem ellátásában a természetgyógyászati, ezért a vállalkozás termeltet is. Igyekeznek minél több gazdálkodóval kapcsolatba lépni, az együttműködés során adják a technológiát, a vetőmagot, a folyamatos, szakszerű ellenőrzést, és végül, de nem utolsósorban felvásárlási garanciát vállalnak.

Alapos tisztítás

Üzemük Észak-Magyarországon, Budapesttől mintegy 80 kilométerre, a szlovák határ közelében fekvő festői Cserhátsu-

Nagy Attila a cég tulajdonosa, ügyvezetője

rányban található. A beérkező nyersárut a szárítás után vertikális vágógéppel aprítják. Ezekon kívül szitáló-, daráló- és rostológépek, valamint szelektor és felezőgép segítik az üzembeli végzett munkát.

Az idegen anyagokat cikcakk-rostával, valamint fémdetektorral távolítják el, ez utóbbit bér munka keretében is végzik. A mágnesezhető fémek mellett óhatatlanul kerülhet például alumínium is az áruba, egyebek között, ha a vá-

gókés eltalál egy kavicsot, vagy az árut mozgató alumíniumlapátból kiesik egy kis darab, ám ezek az egészen kicsi, 1-2 milliméteres forgácsok sem maradhatnak a termékben, ezért van szükség detektálásra. A cikcakk-rosta fajsúlyra szelektál, nem méretre, tehát például a köveket, a vastagabb, fásabb növényi részeket távolítja el az áruból, a műanyagdarabkák kiszűrésére ugyanakkor nem ez a legalkalmasabb módszer.

Csíracsökkentett árut is tudnak készíteni, steril áru azonban nem létezik, és nincs is rá szükség. A veszélyes mikroorganizmusokat, pl. az *E. coli*t teljesen el lehet távolítani, a penész, illetve élesztőgombák esetében pedig elegendő a csökkentés. Minél intenzívebb a mikrobiológiai szennyezettség kiszűrésére irányuló kezelés, annál több illó-, illetve hatóanyagot veszít a növény, ezért nem éri meg ezt túlzásba vinni, nem szabad tönkretenni az árut. Ezeket a kezeléseket mindig laboratóriumi vizsgálat előzi meg, magyarázta Nagy Balázs.

Hosszú távú együttműködés

A cég tevékenysége sokrétű, a felvásárláson, feldolgozáson kívül összesen 20 hektáron csalánt és cikcarkfűvet termeszt. Ezek hosszabb ideig fenntartható évelőkultúrák, ha csak akkor kell újratelepíteni az állományt, ha néhány tő kipusztul, pótlásukra ugyanis túl sok energiát kellene fordítani, ami már nem gazdaságos. A saját termesztésű, és termeltetett gyógynövények mellett külföldről is származnak tételek. Ezekon az elsődleges feldolgozást végzik: tisztítják, vágják, nagy tételben kiszereklik az alapanyagot. Régebben a vadon termő fajok feldolgozása volt túlsúlyban, manapság több a természetgyógyászati, mondta Nagy Balázs. Az ügyvezető kiemelte, hogy az utóbbi 5-10 évben csökkent jelentősen a

FOTÓK: NAGY BALÁZS

begyűjtött mennyiség, mert a gyűjtőik inkább átpártoltak az építőiparba.

Vadon gyűjtött alapanyagok közül 2020-ban a feldolgozás főként az apróbojtorjánra, aranyvesszőre, borókabogyóra, csalánlevélre, csipkebogyóra, fagyvirágra, fagyöngyre, fekete ürömrre, galagonyavirágra, gyermekláncfűre, kecskerutára, mezei zsurlóra, ragadós galajra, somkóróra, és vadgesztenyére épült, ezekre volt nagyobb tételben igény.

A cég vágott gyógynövényből nagy tételben szolgálja ki a vevőinket: 100 literes papírzsák a kiserelési egység. Közvetlenül értékesítenek, és a termékeik 99 százaléka külföldi vevőkhöz megy. Hosszú távú kapcsolatokat igyekeznek kialakítani a termelőkkel. Amiben télen megállapodnak a vevőikkel, azt a vegetációs szezonban megtermelik, termeltetik, vagy gyűjtetik, majd ősszel feldolgozzák, ha kell, raktározják, majd nagy tételben kiszállítják.

Magas a kézimunka-erő-igénye

A gyógynövények termesztése igen kézimunka-igényes. Speciális gépekkel néhány munkafolyamat, például a kapálás kiváltható, de ezek drágák, és előre nem tervezhető, hogy mikor írnak ki a be-

A cickafarkfű az étvágyjavító, emésztést serkentő teakeverékek egyik alkotója

szerezésüket támogató pályázatot. A földalapú támogatás a szántóföldi gyógynövénytermesztésre is jár, de mivel általában néhány tíz hektáron termeszti egy gazda, a jövedelmezősége kevésbé kiszámítható, mint a jól gépesíthető, kiforrott technológiájú szántóföldi kultúráké (gabonaféléké, kukoricáé), amikből

Érdekes fajok

A fekete bodza virága és bogyója keresett a gyógynövénypiacon, és a melléktermékek számító virágszárak sem mennek kárba, az állatgyógyászatban használhatók. A cégnél feldolgozott fehérmályva-gyökér természetéből származik, poliszacharidjai bevonják a nyálkahártyát, így köhögéscsillapító hatású. Beta-karitása hasonló a sárgarépaéhoz. Mosni és vágni kell a szárítást megelőzően. A borókabogyó begyűjtésében érdekesség, hogy két évig is érik, így egy növényen egyszerre többféle fejlettségű termés van, azaz válogatva kell gyűjteni. Amellett, hogy vadételek kedvelt fűszere, régebben a húsok füstölésekor a füst illatosítására is használták.

akár ezerhektáros üzemméretek is vannak. Kis területen tehát nagyon nehéz belefogni a termesztésbe, egyből nagyban indítani pedig gyakorlati tapasztalatok hiányában kockázatos, véli a szakember. Sok cégnek beletört már a bicskaja kellő szakmai tapasztalat nélkül.

Nagy Balázs szerint a gyógynövénytermesztés jogszabályi környezete folyamatosan javul. Próbálják fehéríteni a szakmát, ami kétélű fegyver, mert így sokan felhagynak vele, akik szeretnek a zavarosban halászni. Tehát a szabálykövetés javul, de emiatt országos szinten valamelyest visszaszorulhat a termesztés. A fiataloknak nem vonzó a mezőgazdaság, nincs utánpótlás, sorolta tapasztalatait Nagy Balázs.

A nagy csalán az egyik legnagyobb mennyiségben gyűjtött gyógynövény hazánkban, a vállalkozás természeti is

A magyar gyógynövény jó minőségű, jól eladható termék a nyugati országokban. Más országokból hozzánk már csak a gyengébb minőség jut el. Nagy Balázs szerint főleg Németország vásárolja fel a prémium minőségű tételeket, a maradék pedig rosszabb minőségben, és ezért olcsóbban kerül a többi ország-

ba. Sok szomszédos országban elérhető az olcsó munkaerő, ebből kifolyólag jó árakat kínálnak. Magyarország elhelyezkedése kereskedelmi szempontból előnyös, tranzitország vagyunk, illetve a jó minőségű terméket kereső, kevésbé árérzékeny országok a piaca a hazai gyógynövényeknek.

Van kereslet, de fontos a raktározás

A gyógynövénydrogok (elsődleges feldolgozáson – a leggyakrabban szárításon – átesett gyógynövények) iránti igények folyamatosan változnak, nehéz ezért pontosan felsorolni, melyek népszerűsége, kereslete nőtt vagy csökkent. Nagy Balázs azt vette észre, hogy az európai országok egyre inkább érdeklődnek a természetes alapanyagok iránt, szóval szinte mindent el lehet adni.

A gyógynövényes szakmára mindig is a magas minőségi követelmények voltak a jellemzők, és ahogy a növények, ezek a követelmények sem változtak az elmúlt ötven évben. Tea, vagy gyógyászati-, gyógyszeripari feldolgozásra szánt alapanyag esetén a gyógyszerkönyvi minőség az elvárás, illetve a minimum. Azonban évről évre több a kötelező papírmunka, adminisztráció.

A természet és az időjárás nem veszi figyelembe a piaci igényeket, ezért általában nem a kereslet felmérése a kihívás, inkább az, hogy ha adott növényből terem-e elegendő, vagy netán túl nagy lesz a kínálata. Ezért érdemes raktározásra is berendezkedni. Hűvös, száraz helyen tárolva a szárított gyógynövények általában évekig elállnak, mondta Nagy Balázs. A beszállított növények tárolására az üzemnek 3000 négyzetméteres raktára van. A telepen belül targoncával és szállítószalaggal mozgatják az árut.

A kereslet ingadozása miatt megéri raktározni

A szárítás során válik tárolhatóvá a gyógynövény, miközben megőrzi értékes hatóanyagait

A széltől is függhet

2000-től a cég bio minősítéssel is forgalmaz vadon termő gyógynövényeket. Ehhez jelenleg annyi kell, hogy laboratóriumi vizsgálat igazolja, nincs a termékben növényvédőszer-maradvány. Hosszú évek tapasztalatával és az ellenőrzések eredményeinek figyelembe vételével ismerős földterületen sokszor „ránézésre” tudni lehet, melyik gyógynövény kaphat majd bio minősítést. Például, ha

Gépesíteni kellene

A gyűjtők száma csökken, javulást e téren az hozhat, ha esetleg lelassul az építőipar (persze az sem kívánatos). A termesztés iránti érdeklődés pedig a nehézségek ellenére növekszik. A nagy monokultúrák (kukorica, gabona, repce, napraforgó) mellé egyre több nagytermelő próbál új, jövedelmezőbb, kiszámítható fajtákat beiktatni a vetésforgóba. Magyarország a németekkel szem-

kelés, és a fizikai munka. Emiatt sürgősen gépesíteni kellene, ebben ugyanis lemaradásban van a szektor. A gépesítést azonban a növekvő adminisztráció mellett a kiszámíthatatlan, és sokszor lassú pályázati rendszer is hátráltatja, mondta Nagy Balázs.

Visszafordítható?

A gyűjtés minden előnye ellenére nagy valószínűséggel nem fordítható vissza a folyamat, hazánkban fokozatosan visszaszorul a gyűjtés. Sok esetben jobban megéri a szárított gyógynövényt külföldről behozni, mint itthon gyűjteni, feldolgozni, és amíg a bolgár és albán munkaerő – és ezáltal az ottani alapanyag – olcsóbb, addig ez nem fog változni. A magyar fogyasztók ugyanis árérzékenyek.

A fő problémát az okozza, hogy a vadon termő gyógynövények szezonális bevételt biztosítanak. A gyűjtésből csak úgy lehetne hivatás, ha valaki ősszel és télen is tudná foglalkoztatni azokat az embereknek, akik az év másik részében szívesen dolgoznak ebben a csodálatos, természetközeli környezetben, nem szeretik a két-hárommúszakos munkarendet, meg a rengeteg túlórárt. Ez azonban valószínűleg csak utópia, mert nincs olyan gyár, amelyik nyáron három-négy hónapra szívesen leállna, hogy a dolgozói gyógynövényeket gyűjtsenek, mondta Nagy Balázs.

Az utóbbi pár év tapasztalatai azt mutatják a Nagy Mihály Gyógynövény Kft.-nél hogy a jövőben a gépesítésre kell hangsúlyt fektetni, ezzel hatékonyabbá válik a termelés, és a fiatalok számára is vonzóbb lehet a szakma.

Nagy Z. Róbert

Nagy Balázs a cickafarkfű-ültetvényükben

az uralkodó szél a szántóföld felől az erdő felé fújhatja a permetet, onnan nem érdemes gyógynövényt szedni, ha a tétel későbbi bio minősítése a cél.

Ebből a szempontból szerencsés, hogy az EU mindinkább zöld irányba kényszeríti a termelőket. A növényvédőszer egyre gyengébbek, és a hatóanyagválaszték is szűkül, ezért mind nagyobb hangsúlyt fektetnek a gazdák a kezelések megfelelő időzítésére, és hogy agrotechnikával kiváltsák a veszélyes szereket.

ben itt hátrányban van, mert ők jobban megengedhetik maguknak a drága gépeket, illetve a növényvédőszer engedélyeztetésének költségét is több termelőre lehet szétosztani, mint idehaza.

Nagy Balázs szerint a megfelelő időben rendelkezésre álló munkaerő megtalálása egyre nagyobb fejtörést okoz. Eddig mindig megoldották, de tartanak attól, hogy elhagyja őket a szerencse. A fiatalok többségét eltántorítja a korán